

JOGALKOTÁS

Törvényjavaslat a hitelezőket károsító cselekmények megtorlásáról.

(Általános megjegyzések.)

Minden korszaknak megvan a maga centrális jogi problémája. A jog mindig egy lépéssel követi az életet, mint a gazdasági jelenségeknek rendezője és megszervezője: így mi sem természetesebb, egyben mi sem szomorubb, minthogy közgazdasági viszonyaink leromlottsága mellett, ma a fizetőképtelenségi jog áll a törvényi szabályozás előterében.

A fizetőképtelenségi jog reformja kétségtelenül időszerű. A csődtörvény egy elsüllyedt világ gazdasági és jogászai produktuma, a toldozott foldozott kényszeregyezségi rendeletek olyan időkben keletkeztek, mikor a váratlan és ujszerű gazdasági szükségletek rögtöni jogászai kielégítést igényeltek és mikor sem idő sem kellő nyugalom nem volt ahhoz, hogy alaposabb megfontolást igénylő, hosszabb időre szóló jogászai alkotás született volna. Ma nehéz és szövevényes, mégis állandósulni látszó gazdasági viszonyok között, a gazdasági és jogász-körök égető szükségét érzik e kérdés szélesebb alapu, átfogó erejű kodifikációjának. Az igazságügyi kormány tudomásunk szerint komolyan foglalkozik is az insolvenciás jog törvényes rendezésével. Éppen ezért nem értjük milyen gazdasági szükségesség, vagy pszichológiai kényszer indította arra, hogy a fizetőképtelenségi jog egészetes kodifikációja helyett — filius ante patrem — ennek a jellegzetesen magánjogi anyagnak egy — a gyakorlatban kétségtelenül jelentőséges, jogalkatilag azonban járulékos szerepü — részét a fizetőképtelenségi büntető jog anyagát összefüggéseiből kiszakítva kodifikálja és tárja az érdekeltségek elé.

A törvényszerkesztés ilyenén módja ellen nemcsak alaki és esztétikai kifogások emelhetők. A kutfő e születési defektusából származik a szabályozás számos alkati fogyatékosága. A hitelezőket károsító cselekmények megtorlásáról szóló törvényjavaslat intézkedései a csőd-eljárás, részben a kényszeregyességi eljárás magánjogi szabályainak büntető szankcióit kodifikálják, részben pedig olyan sui iuris büncselekményeket konstruálnak, amelyek *civilis tiltottságát, vagy jogellenességét ezideig még semmilyen magánjogi szabály nem mondotta ki.*

(1. §) A jogszabályoknak nemcsak plaszticitása és az érdekelték szempontjából rendkívül fontos rendszerbeli áttekinthetősége kívánja meg azt, hogy a magánjogi viszonyok oltalmára rendelt büntetőszabályok ott kerüljenek kodifikációra, ahol a háttérül szolgáló magánjogi viszonyok szabályozást nyernek — megkívánja ezt az a gondolati kapcsolat, amely az egyazonos tényállás magánjogi és büntetőjogi reflexhatását kiváltja. Ha a javaslatban e büntetőtételek nem összefüggéseikből kiszakítva kerültek volna szövegezésre, úgy elvileg ki lett volna zárva az, hogy kriminális szankciókat robbantson ki olyan tényállásokkal kapcsolatban, amelyek tiltottságát vagy jogellenességét ezideig még semmilyen magánjogi szabály nem fogalmazta meg.

A másik általános megjegyzésünk a Javaslat szellemének meglepő irányára vonatkozik. Teljesen érthetetlen és nemzeti jogunk — helyes vagy helytelen, mindenestre azonban élő erővel ható — hagyományaival szöges ellentétben álló az a szigorúság, amellyel a Javaslat a nem fizető adóst kezeli és amely a hitelező védelmében olyan jogrendszert épít fel, amely már már az adósok büntönetének restaurálásával egyenlő hatású. Egy országban, ahol az adósvédelem évezzredek óta nem csupán szentimentális gesztus, hanem gazdasági helyzetünknek akár tudatosan, akár csupán sugallatszerűen jelentkező eredménye; ahol végrehajtási törvényünk, kamattörvényeink, uzsoratorvényünk, még perrendtartásunk is az adós védelmének szolgálatában áll: teljes lehetetlenség egy 10 szakaszos törvénnyel megfordítani a viszonyok által reánk kényszerített és vérünk ké vált társadalmi gazdasági, sőt igazságszolgáltatási szemlélet irányát.

Egy elszegényedett, megcsönkített adós országban éppen a gazdasági erkölcs fenntartása érdekében tartózkodni kell az olyan jogszabályok kimondásától, amelyek a való élet viszonyaival nem számolva, egy légius térben kialakított etika mérlegén osztják az igazságot. Az olyan törvény, amely a jogilag és gazdaságilag fizetőképessé egyént becsukatja, ha utólag kiderül, hogy valamely cselekménye alkalmas volt a hitelezők megkárosítására, amely fogházzal sújtja azt az önjogu és korlátlanul cselekvőképes gazdasági alanyt, aki költséző életmódot folytat, vagy a tőzsdén játszik, akár csak a közepesüzűséget meghaladó merészebb üzletet köt (5 §.): az ilyen törvény elérheti azt, hogy csapdái és büntetései a fogház árnyékát vetítik az egész magyar közgazdasági életre; vagy elérheti azt — ami valószínűbb —, hogy a bíróságok hagyományos józanságukban nem óhajtván megtizedelni az ország lakosságát, olyan

enyhén kezelik a törvény rendelkezéseit, hogy gyakorlati hatásában minden ételtől megfosztják; csak egyetlen érhet el: hogy papirosbetűinek erejével a nyomorgó adósokból szentéletű középkori lovagokat és egy lerongyolt, elszegényedett országból, gazdaságilag kiegyensúlyozott, a forgalmi erkölcs virágkorát élő közösséget teremtsen.

Pedig kétségtelen, hogy a gazdasági érdek és az etikai igazság egyaránt követelik azt, hogy ki kell irtani a gazdasági életből mindenkit, aki csúful visszaél a tisztességes forgalom bizalmával. Semmilyen gazdasági utilitarizmus és szociális ellágyulás nem homályosíthatja el annak belátását, hogy a rosszhiszemű vagy könnyelmű adós kiméltése privilégiumot ad a gazdaságilag káros elemeknek, a törvény által teremtett lehetőséget biztosítva a hitelezők megkárosítására és a közhitel lerombolására. De éppen a közhitel érdekében kell, hogy az a szokatlan hév, amellyel a Javaslát most a hitelezők érdekeinek megőrzésére siet, szoríttassék olyan keretek közé, amely gazdasági életünk valóságos helyzetével kongruens és amely keretek között az elérni szándékolt cél és a felhasznált eszközök között nincs meg az a teljes disharmónia, amely a Javaslátot egészében jellemzi.

Dr. Varannai István.

Glosszák a közszerzemény kérdéséhez.

A magánjogi törvénykönyv házassági vagyoni jogi fejezetének a közszerzeményről szóló rendelkezései vannak most az érdeklődés homlokerében, annak folytán, hogy a Magyar Jogász Egylet magánjogi szakosztálya s evvel kapcsolatban a jogi és napi sajtó is behatóan foglalkoztak e kérdéssel.

Abból a szempontból kívánnám e rendelkezéseket lehető rövidséggel tárgyalni, hogy a Mt. szabályozása mennyiben felel meg az elméleti következetesség szempontjainak és egyúttal a gyakorlati követelményeinek.

Sok méltatásban, de egyúttal erős kritikában is részesült a Mt. ama szabályozása, amellyel megszüntette a honoráciorok és közrendűek közötti különbséget és egysegesen szabályozta a közszerzemény kérdését. A szabályozás hívei ebben a jogegyenlőség diadalát látják, míg annak ellenesei attól félnek, hogy az a házastárs is osztozni fog a másik házastárs szerzeményében, akinek a szerzésben semmi része nem volt, sőt esetleg csak csorbította az együttélés ideje alatt a közszerzeményt.